

Laški katoliški delavci za mir.

Preko Lugana se iz Rima poroča:

Katoliški delavci so dne 1. maja slavili majniško zborovanje, na katerem so soglasno sklenili, da povdarjajo potrebo, naj se strašni vojski naredi konec in izrazili upanje, da bo zmaga la pravica in pravičnost ter se sklenila sveta zveza krščanskega bratstva med delavci vseh narodov. Po krščanskih načelih se mora preobraziti zgradba človeške družbe.

Kakor se razvidi iz tega sklepa, postaja tudi na Italijanskem želja po miru vedno splošnejša. Nas posebno veseli, da je tudi katoliško italijansko delavstvo stopilo v vrste bojnikov za pravičen mir med narodi.

Mirovno gibanje.

Socialisti v Stockholmu.

Katoliški politiki vseh vojskujočih se držav so, kakor smo svoječasno poročali, imeli že začetkom tekočega leta v Curihu na Švicarskem sestanek, na katerem so sklenili, da bodo v svoji domovini delovali za pravičen in časten mir. Seveda so pristožidarski listi ta sestanek le mimogrede omenili, katoliški dnevniki pa tudi niso imeli dovolj spretnosti, da bi javnosti predložili važnost tega sestanka. Kako se mora kako politično podvzetje podčrtati, nas zdaj učijo socialisti, ki bodo drugo polovico meseca maja imeli v Stockholmu enak sestanek, kakor so ga že imeli naši politiki v Curihu. Sestanek se še ni vršil, a vse časopise je že polno poročil o pripravah.

Naši čitatelji vedo, da nikakor ne odobravamo socialističnega programa, toda to moramo tudi odkrito reči, da nam je sedaj ljub in dobrodošel, kdor dela v smislu našega cesarja za svetovni mir. Vemo sicer, da nam tudi stokholmski shod še ne bo prinesel miru, toda zopet bo enkrat bližje k miru in v tem pogledu se veselimo tega shoda. Seveda bi želeli, da bi naša vlada šla katoliškim politikom pri njih mirovnih prizadevanjih ravno tako na roko, kakor sedaj socialistom.

Izmed slovenskih socialistov se udeleži stokholmskega sestanka goriški odvetnik dr. Tuma.

Kerenskijevo ministrstvo napoveduje mir.

Glasilo ruskega pravosodnega ministra Kerenskija napoveduje, da bo sedanje ministrstvo odstavilo in da bo prevzelo vlado ministrstvo Kerenskij-Ceidze, ki da bo sklenilo mir.

Konec vojske v jeseni.

Kakor pišejo angleški listi, so v angleških političnih krogih mnenja, da se bo vojska končala — najkasneje jeseni.

Najvišje cene za vse trgovsko blago!

(Iz kmetijskega peresa.)

Vlada je nastavila najvišje cene za žito, moko, živino, les in sploh skoro za vse kmetijske pridelke. Kmet ne sme svojih pridelkov prodajati dražje kot po uradno določenih cenah. Če se ne drži teh cen, pride v navskrižje s paragrafi in nasledek je, da se ga toži in obsodi radi draženja. Kmet dandanes tudi več prosto ne razpolaga s svojimi pridelki. Žito in krompir mora prodati žitnemu komisijonarju, seno in slamo uradno nastavljenim nakupovalcem, živino živinski vnovčevalnici, česlo mora ponuditi usnjarski centrali itd. Celo svojega žita ne sme več zapeljati v mlin, katerega bi si želel, ampak mu oblast kar kratkoma predpiše, kam mora peljati žito v mlin. Kmet je dandanes vezan na vse strani.

Drugačne razmere pa vladajo pri trgovcih, tovarnarjih in enakih stanovih. Trgovci z manufakturnim blagom, t. j. taki, ki prodajajo sukno, platno in enako robo, smejo svoje zaloge prosto prodajati. Za njih blago ne veljajo ne najvišje cene, ne druge stroge odredbe, ki so zadele kmeta. Med vojsko so se vedno pojavljale ter se tudi dan na dan množijo pritožbe, da n. pr. trgovci razno blago (sukno in platno), ki so ga imeli še izza mirnih časov po nizki ceni v zalogi, prodajajo neverjetno drago, t. j. z ogromnim dobičkom. A nikogar ni, ki bi se zavzel za to, da bi se tudi prodaja nujno potrebne blaga za obliko nadzorovala in da bi se za to blago tudi nastavile najvišje cene. Enako je pri usnju in podplatih, železju in cementu, enako pri večini vseh drugih tovarniških izdelkih. Čemu ta dvojna mera? Treba je pristojne činitele večkrat in nujno opozoriti na te velike nedostatke, ki povzročujejo nakopičenje bogastva v žepih maloštevilnih trgovcev in spekulantov, in nezadovoljnost med ljudsko množico.

Letos nameravajo določiti najvišje cene tudi za sadje, tako da menda potem res ne bo več kmetijske pridelke, za katerega ne bi bila določena najvišja cena. Če pa se že enkrat nastavljajo najvišje cene za kmetijsko blago, je vendar zahteva pravice, da se nastavi vsaj take cene, ki so primerne sedanjim dragim pridelovalnim stroškom in visokim davkom. Povše upravičena je tudi zahteva, da se za obliko, obliko, železo, cement, stroje in druge kmetijske potrebščine nastavi res primerne cene in sicer take, da ne bodo imeli prekupei pri trgovanju z njimi ogromne dobičke, ljudstvo pa bi vsled pretiranih cen trpelo.

Naše žrtve za domovino.

V cvetu svoje mladosti, v 23. letu, je padel dne 19. aprila 1917 na laškem bojišču (na Tirolskem) Mihael Recko iz St. Vida pri Grobelnem. Sovražna krogla mu je prevrtila glavo in mu s tem pretrgala nit njegovega cvetočega življenja. Bil je marljiv in priljubljen fant. Vsi so ga spoštovali radi njegovega lepega obnašanja. Na svidenje enkrat v nebesih!

Od Sv. Lovrenca v Slov. gor. nam pišejo: (Dne 24. aprila je v Gospodu zaspal v celjski bolnišnici po 14dnevni mučni bolezni mladenič Marijine družbe v 19. letu svoje starosti od 87. polka, Jakob Kovačec iz Kukave. Za njim žaluje cela rodina, posebno njegovi starši, kateri so poslali zdaj že četrtega sina v bojno službovanje, katerega je Bog po desetih tednih svoje službe k sebi poklical. Od prvega sina Alojza ni nikakega poročila že od začetka vojne in tudi ni znano, ali še živi ali ne. Drugi sin se nahaja na fronti, tretji pa v ozadju v svoji službi. Četrtega pa sedaj že krije hladna zemlja.

Pretrsljiva in nepričakovano žalostna vest je zadela soprogo Jurija Florjanc, organista in zasebnega učitelja v St. Ožbaldu pri Trojanah. Jurij Florjanc je dne 9. februarja t. l. na Dunaju položil na oltar domovine svoje življenje, blaga dušica pa je šla v večno veselje. Tukaj je neutrudljivo deloval in bil pri vseh priljubljen. Služboval je v St. Ožbaldu 18 let. Veliko hudega je voljno pretrpel, silno je hrepenel priti nazaj k svojim domačim. Ob Božiču je bil prvič in zadnjič za nekaj dni na dopustu. Orglje so zadonele pod njegovimi prsti in prav težko se je poslovil od preljube soproge in od župljanov. Gotovo je slutil, da jim zadnjič podaja roko. Obžalovan je od ljube soproge ter treh bratov, katerih mlajši se nahaja že čez leto dni na laškem bojišču, in dveh sester. Dragi Jurij, bodi ti lahka tuja zemlja! Preljubi soprog, naj ti usmiljeni Bog podeli večno veselje! Rajni je bil čez 20 let zvest naročnik in širitelj „Slov. Gospodarja.“

Naš prijatelj Jožef Jug nam piše iz bojišča: Padel je dne 18. aprila na kraškem bojišču narednik Franc Jug, doma iz Studenice pri Poljčani. Udarila je v njegovo kritje 15 cm granata in ga je na mestu ubila. Pokopan je na vojaškem pokopališču v Berjah na Krasu. Meseca februarja je padel njegov najmlajši brat Alojzij na koroškem bojišču. Starejši brat Jakob je pa umrl že leta 1915 v Lvovu vsled ran, dobljenih na severnem bojišču. — Res bridka izguba za starše, ki so v tej vojski izgubili že tri sinove. Bog jim bodi Tolažnik, njih sinovom pa v nebesih Plačnik!

Za nasledki bolezni, dobljene v vojski, je umrl črnovojnik St. Koren, doma iz Bezene pri Mariboru. Rajni je bil priden tesar.

Dne 16. septembra 1916 je daroval svoje življenje za domovino Janez Es iz Mozirja. Bil je vsepovsod spoštovan.

Iz Braslovč se nam poroča: Velik sneženi plaz je dne 12. marca 1916 na južnem Tirolskem zasul črnovojnika Jožefa Šmajsa. Bil je vrl slovenski mladenič.

Na gori Monte Interoto je daroval svojo mlado življenje leta 1916, zadet od laške granate, vrl Marijin družbenik Jakob Lom, doma od Sv. Jurija ob južni žel. Bil je vzor fanta.

Na tirolskem bojišču je dne 24. junija 1916. l. padel Fortunat Prinčič, doma iz Pilštana pri Kozjem.

Na italijanski fronti je pred dvema mesecema padel vrl slovenski mladenič Ivan Broca iz Spodnjega Dravograda. Star komaj 23 let, a že so krasile njegova junaška prsa tri hrabrostne svetlinje: velika in mala srebrna ter bronasta. Broca je v hudih bojih pri Asiagu kot desetnik, ko je šel s 3 možmi na stražo, vjel 14 Lahov in jim odvzel stroj-

gozd so trajali kake štiri dni. Četrty večer, ko smo dospeli v Bielanko, nam je vse pripovedovalo, da smo dobili novega gospoda polkovnika, ki je že tukaj pri nas.

Govorilo se je tedaj splošno in javno, da nameravajo naš 97. polk razdeliti in razpustiti, ker se je vedel strahopetno ter ubežno v grodeški bitki. Očitki o plahosti in pobegu so bili vnebovpijoče krivični in raztrobenjani do najvišjih stolcev po obrekljivih jezikih, ki ne mirujejo niti med moškim spolom v svetovni vojni. Polka kljub blebetanju in govoričenju ni doletela usoda razdelitve, ampak podarili so nam novega predstojnika, ki bi nas naj z vso strogostjo zmuštrali in uredil. Pač pa so iztrebili iz regimenta vse vojaštvo laških imen in latinske govorce, 400 po glavah šteto. Tem je novi oberst preteče zažugal:

„Čakajte, kukavice, strahopetne! V prihodnji bitki boste mi stali v prvih vrstah!“

Gospod poostrenega reda in postave ni dobil prilike, da bi izpolnil zažugano obljubo. Iz teh 400 Lahov so ustvarili dve delavski stotniji in jih hitro odposlali v Krems ob Donavo v varno zaledje, kjer menda danes rujejo in razkopavajo zemljo. Pota in povelja naših predstojnikov so navadnemu zemljanu neprodorna ter nerazumljiva. Mesto prvotno zažugane smrti so prejeli nad vse drago življenje v ozadju, kjer še danes ne slišijo prav nobenega strela. S prihodom novega gospoda obersta, ki ni bil takšen bavbar, kakor nam je bil naslikan od zgoraj, je bilo našega domnevanega zimovanja v tih. mirni in gorski Bielanki konec. Nastopili smo pohod v tretjo bitko.

II.

Pohod v tretjo bitko.

Poslovili smo se od Bielanke, ki smo jo vzljubili kljub boguzahrtnosti in gorski zaplankanosti. Nudila nam je pač skozi dober teden streho z goto-

vim ležiščem vsako noč. Prebivalci, ki so se plaho skrivali pri našem prihodu, so se solzili pri odhodu in nas vabili odkritosrečno gostoljubno, naj ostanemo pri njih skozi zimo.

Ko smo odhajali, je dežilo v curkih, nebo je bilo zaprto s temno težkimi oblaki, ki so nam obetali še za nekaj mesecev naprej dežja in snega. Zavili smo, dospeli na cesto, v smeri nazaj proti Przemyslu, katerega so Rusi tedaj z vso silo oblegali in naskakovali. Cesta je bila nabito polna vojaštva, artilerije in trenja. Zapovedano je bilo trem korom korakati in voziti naenkrat po eni cesti. Eden kor bi naj korakal in prevažal na levi, drugi na desni strani, na tretji bi pa naj lezel v sredini med obema. Kaj človeško umevno je, da je pri tem nerodnem, neizpeljivem povelju se vse nerazložljivo zagostilo, pomešalo in zapletlo, da ni mogel niti eden kor naprej. Stali smo do kolena v luži, prestopili par korakov in zopet postali. Jesenska tema nas je že zavila v svoj svetlobni nepridni plašč, a se še nismo pomaknili niti za en kilometer naprej.

Jezdil sem tedaj mladega, lepega konja in stal tik za našim novim oberstom. Gospodu je že podtekal dež pod sedlo, mencej je srborito na konju in soditi je bilo po nemirnih kretnjah, da ga prekuhava jeza in nevolja. Stenilo se je, da nisi videl niti pečenja pred seboj. Našemu novemu poveljniku je počila pri čakanju in stanju struna potrpljenja. Potegnil je sabljo, se ogledal na vse strani in mi zapovedujoče siknil:

„Jezdite za menoj! Bom že nasul tej sdorgi popra pod noge, da se enkrat premakne naprej!“

Res, stari gospod je začel riti po sredini med upreženimi topovi, udrihajoč s platiščem sablje na desno in levo, kriče:

„Sam vrag vas naj jezdi! Držite bolj na levo in desno, da moremo mi po sredini!“

Gnetel sem se na konju za njim v radovednosti, kakšni učinek premika bo povzročilo te udriha-

nje po nezadolženo čakajočih topničarjih. Tudi s silo in udarci se nisva prilila daleč, pa sva se zabila v tako gnječo, da ni mogel nobeden ne naprej ne nazaj. Polkovnik je pobesnel jeze in neusmiljeno otepaj, kriče:

„Na levo, na desno, gadine neredne!“

Jekleni udarci, dasi jih je podarjala po dostojanstvu sveta roka, so presedali kanonirjem. V gosti temi sem razločno videl, da je eden potegnil samokres in ga naperil proti oberstu. V trenutku, ko se je zablislilo in počilo, sem močno nategnil svoje konju vajeti, da je dvignil sklonjeno glavo. Smodnikov dim me je zavil gosto megleno in omamljivo smrdede. Konj je kleknil na prve noge, a jaz sem odfrknil v kolobarju na desno stran po topovih.

Nepričakovani strel je osupnil in prestrašil vse. Vse je potihnilo in pridržalo sapo. Le jaz sem se slišno pobiral in se otipaval, če me ni zadela krogla. Telo ni bilo prevrtano, le pobil sem se pošteno pri tako valovitem padcu med topovska kolesa in železje. Ni je izkupil oberst, kateremu je bila namenjena, ne jaz, ampak moj nedolžni konj ravno v sredino glave. K sreči sem v trenutku strela povzdignil konju glavo, sicer bi bila krogla meni prezračila prsa. Bodi zahvaljen Bog in angel varih, da je bil strel iz samokresa, ne iz puške. Puška krogla bi bila zahtevala dve žrtvi. Žival je obležala mrtva na licu mesta, niti pobrcavala ni, tako trenutno smrtno jo je zadelo. Seve, iz stotine grl je zavrelo vprašanje:

„Kdo je ustrelil?“

Gosta, nočna tema je prikrila krivca. Jaz, ki sem dobro videl morilno stegnjeno roko, sem bil po silovitem padcu tako zmeden, da nisem mogel z gotovostjo obsoditi: Ta je bil, tega primite! Vsak topničar je imel tedaj samokres, vsak ga je že rabil, svež, nerabljen ni bil nobeden. Strelca, ki je imel oči od nameren potipati obersta na smrt, ni razkrinkal nikdo. (Dolje prih.)